

**Asia: E 8/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto:
kilpailukykykompassi EU:lle**

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua suurelle valiokunnalle Suomen kannasta EU:n kilpailukykykompassiin. Keskitymme lausunnossamme sääntelyn yksinkertaistamista ja ilmastopolitiikkaa koskeviin lukuihin.

Sääntelyn yksinkertaistaminen

Sekä komission kilpailukykykompassi että Suomen kanta nostavat sääntelyn yksinkertaistamisen tavaksi vahvistaa kilpailukykyä. Yksinkertaistaminen voi olla järkevää, jos sitä pystytään tekemään tinkimättä sääntelyn tavoitteista. Komission antaman ns. Omnibus I -esityksen perusteella kyse ei kuitenkaan kaikilta osin ole sääntelyn yksinkertaistamisesta vaan myös sääntelyn purkamisesta ja sen tavoitteista luopumisesta.

Suomen kanta yrityksiä koskevan sääntelyn yksinkertaistamiseen on ristiriitainen. Vaikka tekstissä todetaan, että (s)ääntelyn täytyy olla oikeasuhteista, vakaata, johdonmukaista ja teknologianeutraalia”, Suomi asettuu tukemaan raportointitaakan vähentämistä. Koska tällä viitataan käytännössä kestävyysraportointidirektiiviin, jonka toimeenpano on juuri alkanut, on kyse yllä siteeratun tavoitteen vastaisesti epävakasta ja epäjohdonmukaisesta politiikasta. Vaikka raportointivaatimusten tarkastamiselle voi olla perusteltuja syitä, Suomen tulisi pidättäytyä tukemasta toimia, joilla vesitetään jo toimeenpantujen säädösten tavoitteita esimerkiksi tiukkoihin ja monelta osin eopätarkoituksenmukaisiin prosenttilukuihin perustuvilla tavoitteilla. Yritysvastuuraportointidirektiivistä aiheutuvaan raportointitaakkaan voidaan vastata myös vakautta, johdonmukaista ja oikeasuhtaisuutta ylläpitävällä tavalla. Tällainen tapa on esimerkiksi luoda nopeasti jo olemassa olevaa sääntelyä tukevaa ohjeistusta sekä yksinkertaistamalla ESRS-standardeja – molemmat em. toimet voitaisiin tehdä ilman, että juuri säädettyä lainsäädäntöä aletaan avaamaan huolimattomasti ja hyvän lainsäädäntöperiaatteiden vastaisesti valmistellussa omnibus-prosessissa.

Vähähiilistyminen ja kilpailukyky

On hyvä, että Suomi toistaa kantaluonnoksessa tukensa komission esittämälle, vuotta 2040 koskevalle ilmastotavoitteelle. Vaikka ilmastokriisin vakavuus edellyttäisi tätä tiukempaa tavoitetta, on tärkeää, ettei Suomi asemoi itseään niiden maiden joukkoon, jotka haluavat löysätä komission esittämää tavoitetasoa.

Pelkkä tavoitteen tukeminen ei kuitenkaan riitä vaan Suomen tulisi nostaa lausunnossaan vahvemmin esiin myös se, että tavoitteen saavuttaminen tarkoittaa läpileikkaavaa ilmastovaikutusten huomioimista. Suomen kannassa ilmastonäkökulma on kuitenkin huomioitu vain vähähiilisyttä koskevan alaotsikon alla. Ympäristönäkökulma olisi hyvä nostaa esimerkiksi luvussa “Riippuvuuksien vähentäminen ja turvallisuus”, kuten komissio tekee omassa esityksessään korostamalla ilmastomuutokseen sopeutumisen tarpeellisuutta. Ilmastonäkökulman voisi nostaa myös otsikon “Innovaatiokuilun kaventaminen” alla kappaleeseen, jossa listataan tarvittavia murrosteknologioita.

Biotalousmerkitystä korostavan kappaleen kohdalla olisi hyvä huomioida se, että biotaloudella voi olla myös haitallisia vaikutuksia sekä ilmastoon että luonnon monimuotoisuuteen. Tästä syystä biotaloutta ei pitäisi pyrkiä edistämään ilman selkeitä kestävyttä koskevia reunaehdoja. Erityisen tärkeää tämä on tilanteessa, jossa Suomen metsien hiilinielut ovat romahtaneet.

Suomen olisi hyvä myös ilmaista tukensa komission esittämälle hiilirajamekanismin “soveltamisalan laajentamiseen uusille sektoreille sekä jatkojalostustuotteisiin”. Hiilirajamekanismi on keskeinen keino lisätä kasvihuonekaasupäästöjen hinnoittelua unionin sisämarkkinoilla sekä kauppakumppaneissa, joille syntyy kannustin ottaa käyttöön omia hinnoittelumekanismeja.

Suomen olisi mahdollista ottaa edelläkävijän rooli muun muassa ruoan ilmastovaikutusten laskennan kehittämisessä. Luonnonvarakeskus julkaisi vuonna 2024 työkaluja¹, jotka auttavat ruokasektorin toimijoita laskemaan päästöjään yhteensopivalla tavalla. Olisikin luontevaa, että tämä mahdollisuus edistää päästövähennyksiä tunnistettaisiin ja Suomi tukisi kannassaan komission tavoitetta lisätä vähähiilisten tuotteiden kysyntää siitä kertovilla merkinnöillä². Myöhemmin samoja ilmastovaikutusten laskentatyökaluja ja niiden avulla tuotettua päästödataa olisi mahdollista hyödyntää myös päästöohjauksessa (esimerkiksi kestävän kehityksen arvonalisäveron käyttöönotossa).

Lopuksi on nostettava esiin kannan kirjaus siitä, että “(k)ilpailukykyyn vahvistamiseksi tarvitaan toimia eri toimialojen rohkeaan uudistumiseen”. Jotta toimialojen uudistuminen on kestävällä pohjalla, tulee siinä huomioida ilmastokriisin aiheuttama rajoite. Tätä edistää merkittävällä tavalla yritys vastuudirektiivin vaatimus siitä, että yritysten tulee laatia ja panna

¹ Luonnonvarakeskus. (24.10.2024). Uusi aineisto avaa 1200 raaka-aineen hiilijalanjälkitiedot vapaaseen käyttöön.
<https://www.luke.fi/fi/uutiset/uusi-aineisto-avaa-1200-raakaaineen-hiilijalanjalkitiedot-vapaaseen-kayttoon>; Luonnonvarakeskus. (12.12.2024). Ruoan ympäristöjalanjälkien laskentaan uusi ohjeistus – tavoitteena luotettavat ympäristövaihtamät kuluttajille.
<https://www.luke.fi/fi/uutiset/ruoan-ymparistojalanjalkien-laskentaan-uusi-ohjeistus-tavoitteena-luotettavat-ymparistovaihtamät-kuluttajille>

² Euroopan komissio. (2025). A Competitiveness Compass for the EU. Komission tiedonanto, s. 9.
https://commission.europa.eu/document/download/10017eb1-4722-4333-add2-e0ed18105a34_en

toimeen ilmastoa koskeva siirtymäsuunnitelma. Suomen tulee huolehtia, että nämä keskeiset vaatimukset säilyvät. Ylipäättään Suomen tulee asettua vastustamaan kaikkia yritysvastuudirektiiviin kohdistuvia omnibus 1 -esityksiä.

Osana "innovaatiokuilun kaventamista" komissiolta odotetaan myös verotusta koskevien sääntöjen yksinkertaistamista. Finnwatch varoittaa erityisesti veronkiertodirektiivin (ATAD) ja muiden veronkiertoa ja verovälttelyä torjuvien EU-tasoisten instrumenttien heikentämisestä. ATADia koskevat yksityiskohtaisemmat näkemyksemme on koottu [komissiolle syyskuussa 2024 lähetettyyn lausuntoon](#). Suomen tulisi kannassaan kilpailukykykompassista asettua tukemaan tiiviitä veropohjia ja oikeudenmukaista verojärjestelmää. Verotuksen yksinkertaistamisen kannalta olennaista on yhdenmukaistaa eri EU-maiden verolainsäädäntöä. Jo yhdenmukaistetun verolainsäädännön (kuten ATAD-pohjaisten veronkierosäännösten) karsiminen veisi tilannetta päinvastaiseen suuntaan.